

SCI-CONF.COM.UA

**SCIENCE AND INNOVATION
OF MODERN WORLD**

**PROCEEDINGS OF IV INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
DECEMBER 21-23, 2022**

**LONDON
2022**

SCIENCE AND INNOVATION OF MODERN WORLD

Proceedings of IV International Scientific and Practical Conference

London, United Kingdom

21-23 December 2022

London, United Kingdom

2022

UDC 001.1

The 4th International scientific and practical conference “Science and innovation of modern world” (December 21-23, 2022) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2022. 753 p.

ISBN 978-92-9472-194-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Science and innovation of modern world. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2022. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/iv-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-science-and-innovation-of-modern-world-21-23-12-2022-london-velikobritaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: london@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2022 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2022 Cognum Publishing House ®

©2022 Authors of the articles

49.	<i>Jumaev Sirojiddin</i>	281
	USE OF PROBLEM EXERCISES IN THE ORGANIZATION OF EDUCATIONAL AND CREATIVE ACTIVITIES OF STUDENTS IN TEACHING MOLECULAR BIOLOGY	
50.	<i>Kononets N., Nestulya S.</i>	287
	STRUCTURAL AND CONTENT MODEL FOR ELECTRONIC STUDY GUIDE ON INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGIES AT THE ENTERPRISE	
51.	<i>Ананьян Е. Л.</i>	293
	ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВІЗУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА УРОЦІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
52.	<i>Антоненко І. В.</i>	299
	АСПЕКТИ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ СТРАТЕГІЇ ДИЗАЙН-СТУДІЇ	
53.	<i>Бондаренко В. В.</i>	309
	ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ ТА МІЖПРЕДМЕТНИХ МИСТЕЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ	
54.	<i>Бубін А. О.</i>	314
	ЦІНІСНИЙ ВИМІР ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
55.	<i>Бурдяк І., Криськів М.</i>	320
	МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЧАСТКИ В ШКОЛІ	
56.	<i>Время В. А.</i>	329
	ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАНИЖЕНОЇ САМООЦІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	
57.	<i>Глобіна Л. В.</i>	335
	ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	
58.	<i>Горшкальова Т. М.</i>	339
	МУЗИКОТЕРАПІЯ, ЯК ЗАСІБ ПСИХОКОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	
59.	<i>Грігор'єва І. М., Зінченко Н. В., Коломієць Н. Г., Лук'яненко М. М.</i>	346
	ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ МАТЕМАТИКИ	
60.	<i>Дардан Т. С., Гудима М. І., Попович А. В., Кульматицька О. Р.</i>	350
	МИСТЕЦТВО І МОЗОК	
61.	<i>Кравчук О., Криськів М.</i>	355
	ЗАСВОЄННЯ ОРФОГРАФІЧНИХ ТА ПУНКТУАЦІЙНИХ ПРАВИЛ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДІСПРИКМЕТНИКА	

**ЗАСВОЄННЯ ОРФОГРАФІЧНИХ ТА ПУНКТУАЦІЙНИХ ПРАВИЛ ПІД
ЧАС ВИВЧЕННЯ ДІЄПРИКМЕТНИКА**

Кравчук Оксана

магістрант

факультету філології та журналістики
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Криськів Мирослава

кандидат педагогічних наук, викладач
кафедри української мови і методики її навчання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Анотація. У статті розглянуто практичні методи засвоєння орфографії та пунктуації під час вивчення дієприкметника, виявлено труднощі у засвоєнні орфографічних та пунктуаційних правил, формуванні орфографічних та пунктуаційних умінь і навичок під час вивчення дієприкметника; запропоновано низку вправ для вивчення орфографії та пунктуації під час опрацювання дієприкметника.

Ключові слова: орфографія, пунктуація, орфограма, орфографічне правило, пунктуаційна норма.

Дієприкметник – особлива форма дієслова, що характеризується особливою семантикою (вказує на ознаку предмета за дією), граматичними формами роду, числа, відмінка, виду, часу, синтаксичними ознаками (виконує функцію означення, рідше присудка у реченні, може мати при собі залежні слова – додаток і обставину), стилістичними властивостями (має книжний характер). У лінгвістичній літературі існують різні погляди на дієприкметник.

Деякі лінгвісти вважають його окремою частиною мови. У підручниках для коледжу та школи традиційно дієприкметники обмежуються особливими

формами дієслів. Проте вдумливий аналіз значення дієприкметників, морфологічних і синтаксичних ознак викликає в учнів певні запитання та сумніви. У процесі вивчення дієприкметників семикласникам важко вловити структуру та форму, яких вони раніше не знали. Учні мають труднощі з класифікацією прикметників, плутаючи їх з дієприкметниками. За допомогою вмілого використання методів дослідження рідної мови можна забезпечити засвоєння орфографії. Під час навчання орфографії для кожного окремого випадку потрібно з великою обережністю обирати ці методи, прийоми та вправи, крім того, враховувати вік та рівень розвитку дитини, а також її психічні якості, які учень удосконалює: пам'ять, увагу, сприйняття тощо.

Оскільки вивчення орфографії базується на граматиці (вивчення граматики передуює вивченню орфографії), цілком природним є вираження цього виду письма через діалог. А саме написання закінчень, суфіксів, префіксів, складних слів тощо. Спостереження та аналіз мовних явищ як метод теоретичного вивчення є доцільним, коли для розуміння правопису орфограми необхідне використання зіставлень та порівнянь. Це стосується вивчення написання букв, що представляють ненаголошені голосні, написання слів, де відбувається процес асиміляції тощо. Теми для самостійного вивчення всьому класові варто вивчати за допомогою підручника.

Навчання орфографії має проблемний характер, щоб зацікавити учнів і заохотити їх до творчої роботи над пошуком і розв'язанням тих чи інших завдань. Під час вивчення орфографії вони використовуються алгоритмах, які вивчають правопис і доводять правильність написання. Для успішного навчання орфографії дуже важлива якість навчальних матеріалів. Цікаві, різноманітні речення та тексти закріплюють орфографічні навички, покращуючи знання учнів та всебічний розвиток. Більш вдалим буде засвоєння орфографії здійснене на широкій лексичній основі. Охайне та чітке письмо частково визначається вищим рівнем грамотності. У більшості випадків школярі, які пишуть уважно, чисто, акуратно і з гарним почерком, краще володіють правописом. У таких учнів зошити в правильному порядку і

завдання виконуються уважно.

Для кращого вивчення орфографії треба використовувати різноманітні вправи, які об'єднані в такі групи:

– Списування	– Диктанти
– Орфографічний розбір	– Робота з орфографічним словником
– Вправи з розвитку мовлення (переклади, перекази, твори), які включають і орфографічні завдання.	– Довільне письмо – добирання слів з орфограмами

Диктант займає велике місце в системах навчання орфографії. Ця форма роботи є одною з найефективніших, вона сприяє розвитку міцних орфографічних навичок. Диктант часто використовується для розвитку пунктуаційних навичок і для закріплення фонетичних, лексичних і граматичних знань. Цінність диктанту полягає в тому, що під час його написання учні звикають до активної та організованої командної роботи, тому що при цьому потрібно виконувати одні й ті ж завдання [4]. Диктант вчить учнів писати з максимальною увагою, розвиваючи пам'ять, зір, слух, виробляє вміння свідомо користуватися орфографічними правилами.

Заняття з розвитку мовлення також пов'язані з орфографією, адже під час довільного творчого письма (вправи на розвиток мовлення), яке активізує і збагачує словниковий запас учнів та покращує їх загальні мовні навички, зокрема орфографічну грамотність. Школярі мають навчитися розпізнавати орфограми й правильно їх писати не лише на практиці, а й у довільному письмі.

Орфографічна грамотність, як частина загальної мовної культури формується шляхом вивчення теорії, свідомого орфографічними правилами, систематичних тренувальних вправ для формування необхідних умінь і навичок. Під час роботи над вправами активну роль відіграють всі види пам'яті – слухова, зорова, рухова, що розвиває мислення.

На основі орфографічного словника можна виконувати такі завдання з лексики, будови слова і словотвору, з морфології, а також вправи, які сприяють розвитку навичок користування алфавітом, тощо.

Особлива увага у процесі вивчення дієприкметників приділяється вихованню в учнів уміння спонтанно вживати в мовленні дієприкметникових

форм і конструкцій, розвитку артикуляційних та інтонаційних здібностей учнів сьомих класів. Одним із найважливіших аспектів роботи з оволодіння дієприкметниковими формами є стилістичний аспект. Дієприкметник має виразне стилістичне забарвлення. Специфіка дієприкметників, виявляється в можливості поєднання дії і вказівок на ознаку в одному слові, додаючи йому семантичну вагу, допомагаючи позбутися багатослів'я та допомагати створити більш лаконічний вислів [1]. Саме тому особливо часто в науковому стилі вживаються дієприкметники. Важливо учням сьомого класу, що за допомогою дієприкметника можна економно висловити думку, а його використання збагачує їхнє мовлення, робить його яскравішим і творчим. Аналіз конкретних умов уживання дієприкметників, доцільність і доречність їх вживання у мовленні, добір синтаксичних синонімів – все це має допомогти вирішити завдання, які закріплюють процес правильного вживання учнями дієприкметників у мовленні. Цілеспрямоване виконання завдань, вдумливий аналіз мовних фактів має дати можливість школярам свідомо засвоїти інформацію про дієприкметник. Для ознайомлення з темою «Дієприкметник» державні вимоги до загальноосвітнього рівня підготовки учнів такі:

Учені мають:

Знати	– що означає дієприкметник, знати його морфологічні ознаки та синтаксичну роль;
Відрізнати	– дієприкметник від прикметника;
Знаходити	– в реченнях дієприкметники і дієприкметникові звороти, а також безособові дієслівні форми на -но, -то ;
Визначати	– пасивні та активні дієприкметники, їх засоби творення;
Правильно писати	– дієприкметники з вивченими орфограмами;
Правильно розставляти	– розділові знаки при дієприкметниковому звороті;
Правильно інтонувати	– речення з дієприкметниковими зворотами;
Пояснювати	– орфограми та пунктограми в дієприкметнику;
Знаходити і виправляти	– помилки в реченнях на вивчені орфографічні, граматичні і пунктуаційні правила;
Складати	– речення з дієприкметниковими зворотами;
Проводити	– заміну підрядним реченням;
Використовувати	– дієприкметники, дієприкметникові звороти, форми на -но, -то , а також фразеологізми, крилаті вислови, до складу яких входять дієприкметники, у власних висловлюваннях, зокрема в текстах-описах на певну соціокультурну тему.

Під час педагогічного експерименту, було виявлено, що під час вивчення дієприкметника у 7 класі до кожної з тем наведено різні типи вправ:

- до теми «Актині і пасивні дієприкметники, їх творення»

– **Вправа 1.** Прочитайте. Визначте активні дієприкметники. Поясніть творення кожного.

1. Любо на Андріївському узвозі серед вируючого натовпу! (*А. Камінчук*).
2. Оглянути б весь небокрай, Карпат даленіючі гори і тихий південний Дунай! (*П. Усенко*).
3. Тихо. Повітря стоїть нерухоме, як води стоячі (*Леся Українка*).
4. Калин палаючі вогні, ви пригадалися мені (*П. Усенко*).
5. Уже зоря золотогора, де полинами зацвіло, кладе на огненні пороги своє сивіюче крило (*В. Сосюра*).
6. І вогким холодком до хати зайшов притихлий вітерець (*Леся Українка*).
7. Погасле багаття давно на вітрах холодіє (*Б. Олійник*) [4].

– **Вправа 2.** Прочитайте. Визначте пасивні дієприкметники, з'ясуйте їхній час, поясніть творення. Випишіть ці дієприкметники (у початковій формі), розберіть їх за будовою.

1. Випущене з вуст слово оживляє душу.
2. Правильно почате життя, якщо знаєш, чого треба уникати і чого домагатися.
3. Тоді лише пізнають цінність часу, коли він утрачений.
4. Розум гострий у багатьох, але для мислення в декого закритий.
5. Сліпі очі, коли затулені зіниці (*З творів Г. Сковороди*) [2].

- до теми «Правопис дієприкметників. Написання -н– у дієприкметниках та -нн– у прикметниках дієприкметникового походження».

– **Вправа 1.** Спишіть речення, розставляючи замість крапок одну або дві.

1. До кипариса магнолія пишна чолом завітча..им ніжно схилилася.
2. Місяць другий вже ведеться нескінче..а та облога (*Леся Українка*).
3. І ліс, і моріжок, і річка мені здавались чарівними й повними несказаної краси, чогось неземного (*О. Досвітній*).
4. Скільки ще пісень, ще стільки слів неказаних у серці (*В. Сосюра*).
5. Звелась Полтава велична, натхне..а, шумує над морем ланів (*М. Нагнибіда*).
6. Як я малим збирався навесні піти у світ незна..ми шляхами, сорочку мати вишила мені червоними і чорними нитками.
7. Так радісно, що сніг пішов! Дух незбагне..ий носить мною – то тішиться селянська кров накритою озиминою (*Д. Павличко*).
8. Час невблага..ий – зриває пелюстки з

квітки пам'яті (О. Ющенко) [1].

– **Вправа 2.** Перепишіть речення, замість крапок вставляючи *н* або *ни*.

1. Ми тихо стояли, дивились, як ясно на темному морі незліче..і світла сіяли (Леся Українка). 2. Я хочу бачити світ розплюще..ими очима (І. Драч). 3. Весняна гроза завжди несподіва..а, завжди жада..а і завжди освіжаюча (Ю. Збанацький). 4. Чорні шляхи перетинали степовий простір, нескінче..и ми широкими стежками бігли за обрій (О. Донченко). 5. Не забувай за отчий свій поріг, але й кермуй політ за обрії незна..і – і мислі, і часу закони невблага..і неси в будучину, на плетиво доріг (А. Малишко) [3].

- до теми «Безособові дієслівні форми на -но, -то».

– **Вправа 1.** Прочитайте загадки і відгадайте їх. Знайдіть у них форми на -но, -то й поясніть, як вони утворені.

1. Стоїть корито, повно води налито. 2. Не сіяно, не кошено, не віяно, не молочено; водою змочене, каменем придавлене, на зиму приховане. 3. На столі не буває, ножом його не різано, а весь світ ним годується. 4. По білому полю чорним маком сіяно.

Відгадки: материнське молоко, письмо, сир, ставок.

– **Вправа 2.** Прочитайте прислів'я, знайдіть у них форми на -но, -то. Поясніть зміст прислів'їв.

1. Вітром підбито, а морозом підшито. 2. Під носом зійшло, а в голові ще й не сіяно. 3. За моє жито та мене й бито. 4. Дано тобі кісточку: хоч лижи, хоч надалі держи. 5. Не випхано, так виведено.

- до теми «Правопис не з дієприкметниками»

– **Вправа 1.** І. Випишіть словосполучення у дві колонки: 1) ті, у яких не пишеться разом; 2) ті, у яких не пишеться окремо.

Ніким (не) полагоджений тин, (не) змащений віз, поле (не) зоране, (не) зв'язаний добре сніп, (не) вироблений ще характер, (не) згасаюче вогнище, хата (не) накрита, (не) впольований звір, (не) висохлий досі рукав, (не) зроблений як слід, (не) доплетений тин, (не) закінчена робота, (не) скопані ще грядки.

ІІ. З останніх букв останніх слів прочитайте два слова, пропущені у

вислові Т. Шевченка: «У нас нема... за собою».

– **Вправа 2.** Прочитайте. Поясніть написання *не* з дієприкметниками.

1. Незорана земля – не зорана хазяїном земля. 2. Незасіяне поле – не засіяне зерном поле. 3. Невитрачена сила – не витрачена козаком сила. 4. Неполиті квіти – не политі дощем квіти. 5. Незакінчений портрет – не закінчений вчасно портрет.

Пунктуаційна грамотність ґрунтується не тільки на розумінні призначення і основ пунктуації загалом, а й на функціях кожного розділового знака. Усі розділові знаки поділяються на дві основні групи – ті, які відокремлюють деякі граматичні одиниці одну від іншої, і ті, що виділяють деякі структурні конструкційні одиниці найвищого синтаксичного рівня [3]. Хоча деякі розділові знаки за окремими своїми функціями не підходять ні до одної з цих груп (напр., тире у неповному реченні чи крапки на позначення пауз у потоці мовлення), але все таки різниця між ними може давати значну практичну користь.

Навчитися правильно розставляти розділові знаки, використовуючи їх щоб передавати свої думки і почуття на письмі – нагальне шкільне завдання. Пунктуаційна грамотність учнів усіх класів досі залишається низькою, випускники припускають вже набагато більше пунктуаційних помилок, ніж орфографічних.

Однією з передумов успішного формування в учнів пунктуаційних навичок є безперервний процес опрацювання пунктуації.

Найвагомішим чинником роботи над пунктуацією є опрацювання пунктуаційних правил. Успіх залежить від того, наскільки школярі усвідомлюють системний взаємозв'язок між окремими правилами і те наскільки вільно їм даються граматичні терміни та поняття, на яких ці правила спираються. Система пунктуації складається з правил, кожне з яких фіксує конкретну пунктуаційну норму і умову її застосування. Наприклад, у правилі *«Означення, виражене дієприкметниковим зворотом, відокремлюється, якщо воно стоїть після пояснюваного слова»* нормою є *«означення*

відокремлюється», умовами – «виражене дієприкметниковим зворотом» та «стоїть після пояснюваного слова».

Оволодіння пунктуаційним правилом складається з трьох етапів - осмислення, запам'ятовування, застосування.

Для засвоєння знань учнями сьомих класів з теми «Дієприкметник» у підручниках пропонується різний спектр вправ, а також для засвоєння пунктуаційних норм. У різних підручниках запропоновано найрізноманітніші вправи.

Так із підручників для вивчення пунктограм у темі дієприкметника виявлено вправи:

– **Вправа 1.** I. Прочитайте уривок. Дайте йому назву. Зверніть увагу на вживання розділових знаків у реченнях з дієприкметниками.

З далеких південних країн летіли в Україну рівними трикутниками журавлині ключі. Вгорі над головами вершників блакить бездонна. Задумливим зором, наче в тумані, дивляться вони в далечінь, позирають на небо, слухають, як розсипають веселе «курли» журавлі. В лице б'є шовковими хвилями вітер з півдня. Серед рудих, випалених торішнім сонцем, трав ясніють ранні квіти. Звабна далечінь степового шляху манить вершників неіснуючими озерами дзеркальної, грайливої води, пишними садами, весняним рожевим цвітом.

Під'їдеш ближче – немає ні озера, ні садів. А через деякий час знову бачить стомлений безмежною просторінню зір блакить озер і ніжне цвітіння рожевих садів *(За Н. Рибакіом)*.

– **Вправа 2.** Перепишіть. Підкресліть у реченнях члени речення. З'ясуйте місце дієприкметникових зворотів стосовно пояснюваних ними слів. Обґрунтуйте розділові знаки.

1. У рідний край, грозою вмитий, ведуть усі шляхи на світі *(М. Стельмах)*. 2. Цвіте земля, задивлена в свободу *(Л. Костенко)*. 3. Раз добром нагріте серце вік не прохолоне *(Т. Шевченко)*. 4. А думи, в серце перелиті, і після тебе будуть жить *(М. Луків)*.

– **Вправа 3.** Перепишіть, вписуючи на місці крапок дібрані з довідки

дієприкметникові звороти. Дієприкметники поставте в потрібній граматичній формі. Розставте розділові знаки.

1. Рана, ..., загоїться, а біль, ..., не втамується ніколи. 2. Горе, ..., легше для обох. 3. Уста, ..., засвідчують мудрість голови. 4. Помилка, ..., найкорисніша.

– **Вправа 4.** Перепишіть, розставляючи розділові знаки. Дієприкметникові звороти підкресліть як члени речення.

1. Я у степу край Дунаю свою хату маю густим лісом обсажену красним цвітом прикрашену (*Народна творчість*). 2. Тепле й ніжне літо волошками повите посріблене дощами живе в очах у мами (*А. Костецький*). 3. У тиші настояній духом гречаним напахченій визрілим чаром городнім сиджу перед дідом (*П. Перебийніс*). 4. На краєчку поля виросла тополя Шевченком оспівана вітрами обвіяна дощами омиа сонечком пригріта (*Я. Козова*).

Отже, знання про дієприкметники як форму дієслова успішно застосовуються учнями на практиці у тому випадку, коли вони засвоїли суттєві ознаки, що складають сукупність поняття, уміють виявити ці ознаки у частковому явищі, виконуючи у визначеній послідовності розумові операції. Все це забезпечує цілеспрямовану, гармонійну роботу, яка полягає у вивченні певної системи шляхом усвідомлення лексичного та семантичного значення слова, його синтаксичної ролі та стилістичного використання.

Завдяки запропонованим вище вправам учні засвоюють належні відомості про дієприкметник, збагачують словниковий запас дієприкметниками, привчаються використовувати мовні засоби, які найбільшою мірою відповідають меті висловлювання. Для успішної реалізації навчальних завдань у процесі вивчення теми «Дієприкметник» треба запроваджувати активні методи навчання, щоб вони стимулювали позитивну мотивацію до роботи та забезпечували розмовну і мовленнєву активність. Оптимальними з цього погляду виявляються навчально-пізнавальні завдання і вправи таких типів: на формування загального поняття про дієприкметник; на засвоєння форм часу, відмінка, роду та числа дієприкметників; на визначення безособових форм на *-но*, *-то*; вправи на правопис *не* з дієприкметниками; вправи на визначення

та правопис дієприкметникових зворотів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антончук О. М. Практика застосування методу вправ на уроках орфографії в загальноосвітніх школах. *Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки*. Луцьк : ВНУ. Вип. 2. 2008. С. 261–263.
2. Варзацька Л., Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання. *Дивослово*. 2005. № 2. С. 5–6.
3. Грибан Г. В., Кучерук. О. А. Практикум з методики викладання української мови : навчально-методичний посібник. Київ : Кондор, 2013. 160 с.
4. Плющ М. Я. Граматика української мови: у 2 ч. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. Ч. 1. Київ : Вища школа, 2005. 286 с.